

Patweeschu drauga

p a w a d d o n s

pee № 27 un 28.

5. un 12. Juli 1845.

S i n n a s

pahr to,

fà ar ewangeliuma mahzifchanu eet paganu semmès.

T r e s c h a i s g a d s.

Piema sinna.

Rà ar to eet wakkara = Afrika, ihpafchi tar-ni dallà, fo nosauz to appaf-scheju Gihneju.

(Dahw. bf. 86, 9. 10.) „Wiffi pagani, Kungs, fo tu darrijis effi, nahks un pecluhgs tawà preekschà, un gohdahs tawu wahrdu. Jo tu effi leels, un darri brihnumus, tu Deews weens pats.“

Ra tee pagani nahkschoht preeksch ta Kunga wiinna wahrdu pagohdinaht, to jau mums, itt fà ar lihdsibu, parahda tas stahstis pahr teem gudreem, kas no Austruma nahzeus Jerusalemi. To brihd' t'è nu gan bij' itt mas lautinu, kam Deews tahdu prahtu bij' eedewis, bet taf, fà lohti mums sirds ir pahr teem pascheem preezajahs, garrà redsoht, fa winni tà uszihtigi steidsahs un tur nonahksufchi, tà deewa-bihjigi is-turrabs! Un kad arri dsirdam, fa swaigsne pee debbes winnus us turren' wadda, tad mums jau jo weegli nahkabs tizzeht, fa sawà laikà wiffi pagani tam Kungam peekritihs. Lihds schim gan tas lohti lehni ween us preekschu gahje. Tif-kai mass pulzinsch ween no tif dauds tuhstoscheem zihwekeem, no tif dauds tautahm un wallobahm ta Kunga gaischumà dabbuja preezatees; un wairak fà tuhstoschus gaddus tas tà rahdijahs, itt fà ta leelaka dalla gluschi buhtu is-slehgta no schahs laimibas. Bèt taf Deewa wahrds paleek spehkà un beidschoht waijag' notift, fà irr apfoblihts. Skaidri ja = preezajahs, kad taggad reds un dsird, fa tas Kungs muhsu deenàs pa mallu mallahm tahdas leelas lectas pas-trahda. Pa teem pagahjuscheem 50 gaddeem ta Kunga wehstneeki irr us wif-sahm pussehni isgahjuschi un eekschà sprauduschees, fur tif ween atwehrtas, woi pufs atwehrtas durris atradde, tà, fa taggad itt fà ap wissu pasanli tihks irr apwiltis un mums leek zerrecht, fa tas laiks effoht tuwu, kad wiffi pagani goh-dinahs to wahrdu, kas eet pahr wisseem wahrdeem.

Bet ak! zif lohti dauds wehl to semmes strehku, kas gull tumfiba un nah-wes-chnà! Saffa, fa lihds 500 milliones dwehselu effoht, kas to preezas-mah-zibu ne mas ne pasihstoht. Bahseles piltschta, Schweizeru semmè, tee missiones draugi irr isdewufchi tahdu sawadu pasauls-rulli jeb fahrti, fur irr wirsü ap-sihmejuschi tohs semmes strehkus, fur ewangeliuma tizziba, baltus, tohs, fur Kattolu tizziba, baltus ar melneem krussteem, tohs, fur Muhameda tizziba, pe-lehkus, un tohs, fur paganu tizziba, melnus. Un kad nu tur wirsü luhko pehz rahm semmehm, fur ewangeliuma tizziba, tad gan sirds nosahp, ceraugohht tahs masas weetinas, kas baltas. Pirinà azzumikli tihri ja = sabihstahs! — Taf,

draugi mihti, pahr to mums ne waijag' wis wissai nebihtees! Pecminnesim to weetinü pirnä Mohsus grahinatä, fur Deews us Ahbraämu fazzija: „Zawam dsimmumam dohschu es scho (Kanaän) semmi.“ Atkal: „Es esmu tew par preeksch-turramahin briannahin, un tawa alga irr lohti leela!“ „Wehl: „Luhlo jel us debbesi un skaiti tahs swaigsnes, warrig tu tahs skaitiht? Un winsch fazzija us to: tä par buhs taws dsimmums. Un winsch (prohti: Ahbraäms) tizzeja eeksch to Kungu un tas peelihd sinaja winnam to par taisnibu.“ Redf', Ahbraäms tizzeja, fur taf winsch ne kà ne warreja saprast, kà tas warretu notift; jo behrna winnam ne weena ne bija un winsch ar sawu secwu abbi jau bija wezzi. Bet tas Kungs, kam wissas lectas eespeh-jamas, tas peevildija sawu sohlichamu un Ahbraäma tizzibu. Un to winsch, tas Kungs, arri jo prohsam darrihs; jo kant arri debbesi un semme suddihs, taischu winna wahrs pastahwehs un ne suddihs muhscham. Lai tik tizzibä winnu wecnadi ween luhdsam, un ne peekusdami zihamees, arri sawas rohkas pee ta darba peelikt, tad redsesim, ka sawä laikä wiss tiks peevildihis, fo winsch apsohlijis. —

Tad nu sahksim atkal reis' to pasauli pahrstaigah, un raubfissim, fo tas Kungs irr pasrahdajis pee muhsu brableem, kas lihds schim sehdejuschu tum-sibä un nahwes-ehnä. Wispirmat' greesifimees us Afriku, un prohti: us paschu wakkara pussi, fur pirnat' wehl ne effam bijuschu. Kad scho warren' leelu semmes strehki us to peeminnetu fahrti apskattam, tad gan pa mallahm resti useetam weetas, kas irr baltas ar melncem frusteem, bet pa eeksch-pussi tur melns ween. Schi semme irr nosaukta appaksch-Gihnea, kurrä atrohdahs tahs kehniu walties, fo sauz Loango, Kakongo, Kongo, Angola, Matamba u. t. j. pr. Un schahs walties no missionareem tibri aismirshas leekahs; jo tur ewangeliuma wehstneschus ne mas ne useetam. Preeksch 300 gaddeem Portugihseri tur dardj semmes gabbalus uswarreja un Katolu tiz-zibu tur isplattija. Bet kà tur ar teem kristiseem laudim un paganeem isstah-tahs, pahr to mas fo sinnam. Zittas tautas pa wissam mas scho semmi ap-mekle, un Portugihseri tur walda lohti plehsdami un speesdami. Bet tas taf buhtu nepareisi, pahr tahdu leelu semmes strehki ne fo ne runnaht un ne kah-das sinas ne islaist. Jo wisseem paganeem, fo Deews irr darrijs, waijag' nahkt un to Kungu peeluhgt. Ta deht effam wissapfahrt pa scho semmes gab-balu luhkojuschu fo atrast, pahr fo warretum runnaht, un luhl', — të gaddijahs weens wehrge, kas preeksch 25 gaddeem no turenas aiswests, bet us juhkas zaur Englendereem tizzis no wehrge kehdehm atswabbinahs, — tas mums mahf fo pateikt pahr to, kà tee laudis winnä semmes gabbalä turrah. Englanderi winnu bij nowedduschu us Afrikas wakkara pussi, tanni semmes gabbalä; fo Sijerra-Leone sauz, un kas Englendereem peederr, tur winsch pa trim gad-deem ismahzjees kristigä tizzibä un tizzis kristihts. Winsch nu nostahsta, fo pats peedsihwojis, un ne winna stahsteem warr redseht, kahdä breefmigä tum-sibä tahs tautas tur maldahs. Missionars Jansen mums winna stahstus, mahrdü pehz wahrda usraklitus, leek preekschä, un tee skann tä:

„Wans tehws“ — tä tas atgreesis Regeris stahsta — „bij' kehniensch

pahr to apgabbalu, fo Bamba sau, un schis apgabbals peederr pee tahs keh-
 nina wass's Kongo. Mahte man nomirre, kad es wehl ittin masinsch biju;
 un kad jau kahduß 3 gaddus biju wezs, tad arri mans tehws nomirre. Man-
 nam tehwan bij kahdas 200 seewas bijuschas. Weens no manncem brahleem,
 kas no zittas seewas bij dsimnis, palikke par kehniu un schis gahdaja pahr
 manni, kamehr es lihds 16 gaddus wezs palikku. Mehs abbi mehdsam alla-
 schin isheet pa meschu, mescha-lohpus meddiht; mehs tohs kehram ar garru
 stricki. Ap to laiku zits kehniensch mannam brahlan uskritte ar karru, tapehz,
 ka weena no winna seewahm bija pee manna brahla atbehguse un schis to ne
 dewe atpakkal. Schis kehniensch fanehme par maksu wehl dauds zittus laudis
 palihgã un kad nu nahze muns wirsü, tad wairs ne spehjam atturretees, bet
 behgam, fo spehjam, us zittu semmi, fo sauze Bandu. Nu mans brahlis at-
 kal derreja meeru, bet es ne drihstjeju winnam lihds eet atpakkal, dohmadams,
 ka winsch wairs ne spehschoht manni usturrecht, tapehz, ka winnam pascham
 bij' dauds behruu. Es tadeht gahju us zittu weetu, fo sauze Banjan, jo tur
 arri dsihwoja weens no manncem brahleem, un tur pee winna es gribbeju pa-
 likt. Bet drihs pehz tam schahs semmes kehniensch suhtija laudis, likke manni
 fanemt zee' un pahrdewe manni tahdam wihrum, kurrum man bij' pa naktim
 manta ja-sarga no teem mescha-swehreem, fo elefantus sau; tẽ manni pahr-
 dauds puhleja. Ne warredams wairs to pahrzeest, ka man pahri darrija, behdsu
 prohjam pee sawa brahla, kas atkal bij' kehniensch Bamba aprinki. Bet puse-
 zetta manni zits lauschu-wezzakajs sakehre un pee wezza lunga atpakkal ais-
 wedde. Schis patlabban teesajahs ar kahdu seewu, un kad nu ta seewa winnu
 uswinneja schinni teesã, tad schis manni tai nodewe par skahdes atmakfu.

Tad nu atkal peederreju zittam lungam, un tas manni atkal pahrdewe
 zittã semmẽ, fo Bannum sauze. Tas wirs, kas nu manni nopirke, bija zil-
 weku luptschis, kas apkahrt staigaja, wehrus andeledams. Schis manni ais-
 wedde tanni widduzi, fo sauze Lo, un tur us tirgu manni pahrdewe. Us scha
 tirgus redseju dauds laudis, kas kã lohpi bija saseeti kohpã, un manni arr' pee-
 sehje winncem flah. Tas wirs, kas par seeku fahls manni tẽ nopirke, ais-
 wedde manni tanni semmẽ, fo sauze Sobembek, tanni aprinki, kam wahrds
 Bokam. No teenes es ar dauds zitteem tikku aiswestis us plaschu uppi, tur
 muhs eclikke lehseas laiwãs, kas no kambus-needrehm bij' taifitas, un pehz
 6 stundahm muhs pahrzehle pahr to uppi pahri. Man taggad tas ween bij'
 prahtã, ka tee laudis, kas muhs pahri wedde, muhs tẽ apehdisehoht, un pahr to
 man usnahze leelas bailes. Zittus no muns tee arr' pateest nositte un apehde
 preeksch mannam azzim. Bet Deews man palihdseja un manni pasargaja, jo
 winsch jau tad bij' nodohmajis manni schury us Sijerra-Leone semmi waddiht,
 tẽ sawu wahrdu man likt mahziht un manni swehtu darriht.

Winni nu manni aiswedde us zittu weetu, fur atkal bij' tirgus, tur
 manni arri pahrdewe par fahli; un tee laudis, kas manni tẽ nopirke, tee manni
 tuhlin atkal aiswille us zittu tirgu, fur manni pahrdewe par gabbalu wadma-
 las. Nu manni aiswedde us lechu plawu; kamehr lihds turren' aishazru, pa-
 likku pa wissam bes spehka un kã pagihbis, jo jau ilgi ne biju ne fo dabbujis

ehst. Es sahzu gauschi raudaht un nofrittu pee semmes; bet mans funks man reis eefitte pa galwu un teize, ka winsch buhschoht manni apehst. It azzumirkli nu gaidiju, ka manni kauschoht nohst. Te man nu eeschahwahs prahta, ka daschi laudis muhsu semme pecluhdse weenu tabdu Deewu, ko Tschikobu sauze un kas, ka winni tizz, meschds dsihwojoht. Tadeht luhdsohs: „Tschikob, palihdfti man!“ Bet man tomehr ne tifle ne kahds meers, lai arri brihscheem itt sfanni brehzu. Nu manni atkal wasaja apfahrt, kamehr peenahze nakts; tad tee manni eewilke mescha, fur pa nakti tirgu turr ar zilweku gallu. Es biju ta isfalzis, ka katra azzumirkli dohmaju: nupat man dsihwiba ees abra. Tee siiprakee un treknakee tifle papreefsch' pahrdohti. Weidschoht atnahze kahds wihrs, kas par masumu fahls manni nopirke; schis manni aiswedde us sawu buhdiau kalna, tur dewe drufzin fokus=reefstus ehst, tad atkal aiswiike us zittu tirgu un tur par fahli pahrdewe. Te redseju leclu pulku wehrgu un tas bij' tas leclafajs tirgus no wisseem, ko lihds tam laikam biju redsejis. Tas wihrs, kas taggad manni nopirke, manni aiswedde us sawu buhdu lecla mescha widdit, fur ne ko zittu, ka tif palma=reefstus ween dabbuju baudiht. Winsch manni ne paturreja ilgaki, ka tif weenu paschu deenu un tad aiswedde us leclu pilsechtu. Te atraddu preefscha weenu no sawa brahla dehleem, kas jau daudsfreis bij' pahrdohts par wehrgu. Es lohti pahr to preezajohs, ka winnu dabbuju redseht. Winsch mannim teize, ka tee laudis tur zilwekus ne ehdoht, un tas tad manni pada:rija itt meerigu. Bet funks ne warreja wis manni te pahrdoht un tadeht manni wedde us zittu weetu. Tur es ne warreju tahs weetas lauschu wallodu saprast. Te manni pahrdewe, un tas funks, kas manni te nopirke, likkabs manni mihlejoht; winsch man ne ko pahri ne darrija un dewe pa pilnam ehst. Kahdu reis' winsch us manni teize: „Gesin nu fur istai-gatees;“ un ta winsch tad manni aiswedde pa wissam slistu weeta, fur redseju laudis zilweku gallu ehdoht. Te manni pahrdewe, bet ne sinnu, par kahdu maksu.

Es lohti bihslijohs pahr to, ka tee laudis manni nu nokauschoht un ap ehdischoht; bet mans funks manni aiswedde us wehrgu tirgu. Tur teem kaudim patlabban bij' kahdi swehtfi; winni danzoja, nehaja zilweku galwas kausus, us garreem kohkeem ussprauustus, apfahrt, un ehde zilweku gallu, ar tahm nozirstahm galwahm spehledami. Es ne warreju zittu dohmaht, ka ween to: winni nu manni kaus nohst. Ak, zeenigs mahzitajs, es tew ne mas ne warru isteikt, ka man tad ap siridi bij'; es dohmaju, ka pehz pahri stundahm tee ar mannu galwu arr' ta patt spehleschoht! Bet ne weenam zilwekam ne patihkabs manni pirkt un ehst, un mannam fungam nu wajjadseja manni us zittu weetu weft, fur tas manni par gabbalu wadmalas pahrdewe. Schè es kahdas deenas strahdaju, kamehr tee laudis sawus swehtikus swehtija. Dauds no winneem ar leclu bungu nahze preefsch manna funga mahjas. Es gan ne saprattu, ko winni gribbeja, bet taf drihs manni nu winnu ehmoschanahm, ka winni gribbeja sawa swehtku deena manni apehst. Mans funks to ne palahwe. Tad tee palikke dusnigi, taishahs ar warru manni winnam atnemt; grabbe manni ais kahjahm un israhwe pa durrin abra; bet mans funks bij' siipraks un winsch manni scheem no naggeem israhwe. Wehs nu gahjam tah-

lat' un es pee scha sawa kunga palikku, jo winsch manni lohti mihku turreja. Es strahdaju ikdeenas pa lauku. Rahdu reis' kungs manni nehme lihds us tahka zella, fur man bij' ja-teff, kamehr kahjas nahze puschu. Kad mans kungs to mannija, tad winsch manni pahrdewe zittam, kas atkal bij' tahds, ka ne bris-tinu ne kahwe atsehstees, bet tublin lihds nehme, ka man, jebchu mannas kahjas bij' gluschi jehlas un affinainas, tak wissu deenu wajadseja pa karstahm smiltim us preefschu tezzeht.

Kad nu beidscht zella gallu atsneedsam, tad pirmu reis' dabbuju redseht jubru. Te mans kungs manni lifke laiwâ kahyt un manni lihds ar trim zit-teem wehrgeem aiswedde pee Portugihseru laudim. Wums wajadseja wissu deenu palikt laiwâ un ne dabbujam ne ka ehst. Ap paschu wakkaru mehs ais-nahzam tanri weeta, fur Portugihseru laudis dsihwo. Es sawa muhschâ wehl ne biju redsejis baltus zilwekus un tadeht lohti bihstijohs. Jo dohmaju sawa prahâ: nu tu effi pee tahdeem laudim tizzis, kas teri patecsi avehdihs. Tee Portugihseri manni nopirke par weenu dselsu frampi. Kad es us to leelu kuggi aishabzu, tad til baltus laudis ween redseju, tee mellee wissu bij' appafschâ sabahsi. Tobrihd es ne sinnaju, kâ mahja warroht tã us uhdeni dsihweht, jeb stahweht. Es dohmaju, ka winni manni eeweddohht leelâ nammâ. Kad es kugga wirspuffe biju, tad diwi balti zilweki man peestahjabs un sahze ar leelu nasi mannu galwu draht jeb mattus nogreest. Man wissas meefas drebbeja un es dohmaju: nu ar manni pa gallam. Kad to bij' pabeiguschi, tad tee atdar-rija leelu zaurumu wallâ, un kad es pa to cestattijohs, tad redseju appafschu kâ peebahstu lihds augshas pilnu ar melneem zilwekeem; tur arri atraddu weenu no sawas semmes laudim, pahr fo lohti preezajohs. Scho tublin wai-zaju, kas tee baltee laudis tahdi effoht? Winsch man atbildeja, ka to ne sin-noht, un kad waizaju, no kurrenes tee nahfuschi, tad winsch teize, ka tee effoht isnahfuschi no uhdens. Nu es to atkal jantaju: wei tee baltee laudis arri zilwekus ehdoht? Tad winsch atbildeja, ka laikam gan to darroht; jo fur tad gan zittur tee til dauds melnus zilwekus lifschohht, fo te sapirkuschi. Ak, kâ nu mannas bailes atkal auge! Es dohmaju, ka tee muhs nu til ilgi turre-schoht, kamehr buhsim palikfuschi trekni un tad muhs avehdischoht. Bet tur bij' zits melnais zilweks, kas teize, ka winsch jau effoht bijis Portugihseru semme un redsejis, ka winni tohs zilwekus ne ehdoht wis, bet teem leefoht strahdht. Tad man atkal palikke weeglak' ap sirdi. Bet nu atkal zitti no teem balteem zilwekeem pee muns nokahpe un wisseem lifke dselses ap kahjahm. Pahr to atkal lohti nobihjohs. Jo dohmaju: ja winni ne gribbetu muhs nokaut, ka pehz tad listu tabs dselses ap kahjahm? Ak zeenigs mahzitajs, kâ es lohti bihajohs!

Tã nu stahstija tas jaunajs Megerie, kas pee kristibas to wahrdu Josias dabbuja. Tahdas gruhdas behdas winsch dabbuja iszeest sawa tehwi-semme, lihds kamehr winsch lifke us ta kugga, ar fo winnu gribbeja aiswest us Ameriku. Ro juhs, mihli lassitaji, dohmajeet pahr scho tahdu semmi, fur tã eet, fur zilweki til mas teek parehkinahiti un fur zilwekam par sawa dsihwibu til par mas drohschibas irr, kâ wehrscham, fo us lohpu tirgu aiswedd? Un kad nu Josia wehl prassija pehz teem eeraddumeem, kahdi winna semme effoht, tad winsch

teize tà: „Rad muhsu semmè kahds nomirst, tad to pee kahda stabba peeseen un divi neddekas leel karrates pee tahda sawada burwju-kohka, fo preesteris ar farkanu uhdeni apsprizzejis; un wiffi zitti laudis ay to kohku danzo un singe. Bet kad wehrgs nomirst, tad to mescha swehrecm nosweesch par barribu. Kas to farkanu jeb burwja, uhdeni ne grihb dsert, tas teel pahrdohs par wehrgu; un ja to ne warr pahrdoh, tad apehd.“ Rad nu Josiu prassija: „Woi tu arri effi ehdis zilweku gallu?“ tad schis atbildeja: „Rà tad nè! tà pat darriju, fà wiffi zitti mannas semmes laudis, kas schè irr. Kas fakka, fa winsch to ne effoh darrijis, tas mello. Rad karrà kahdus fanemum, tad teem nogreesch galwas un tohs apehd. Es pasihstu kehniu, kam irr dands scewas un behni, kas ne fo zittu, fà tif zilweku gallu irr ehdufchi. — Pahr to mamma firbs taggad gauschi sah, fa meh's to darrijufchi! Bet slawehts lai irr tas mihlajs Pestitajs, kas manni schurp atsuhija! Es peeminnu, fa reis' biju tahdà semmè, kas irr leelaka, ne fà wiffas zittas. Tur irr leels pilsehts pee plaschas uppes, kurras uhdens naw wis tahds fahlsch, fà juhras uhdens, bet falds. Rad tur tee laudis zittus karrà sakerr, tad tee tohs tà patt jehlus apehd un ne mas ne zepj. Arri mannis tee gan drihs sakehre, bet Deews manni isglahbe. Par to winnam no firbs pateizohs!“

Redseet, mihli lassitaji, tà wehl eet gan drihs pa wiffu dsillaju Afriku! Wiffur tur dsird un reds negantas breefnas ween! — Kahds leels labbuns tad gan wehl irr pastrahdahs preeksch teem affins = dschrejeem laudim? Ak, Deewam schehl! gan drihs wehl ne kahds preeksch teem 100 millioncem zilweku! Mas weetas pa angschejas Gihneas wakkara pussi irr missionari, kurreu strahdneeki arween wehl fataisahs us nahfoscheem laikeem. Appaksch winneem stahw ta Sijerra-Leone, fur tif dands lauschu no wiffadahm Afrikas Negeru tautahm atrohдах un fur arri tee laudis no tif pat dands tautahm to ewangeliumu dsird un atgreeschahs. Pee Gambias uppes tee missionari speeschahs arween' dsillaki eeksch semmes eekschà, — bet gan wehl mas teem kas tur irr isdeweess pee tahm tumfchahm Afrikas lauschu tautahm. Arri tannis Selta- un Wehrgu-juhrmallas, fur Metodistu un Baseles missionari strahda, wiss wehl tif tà israhdahs, fà eefahkums ween un naw ne kas, fo pahr winnu darbeem stahstih. Leeli kawekli wiffur irr zellà: bes ta, fa jau tee laudis tur tahdi neganti irr fà mescha-swehri, tur arri plohahs sawads breefnigs drudsis, tad ta wehrgu andele, tad arri tur naw freetna, flaidra walloda, ar fo warretu mahzih un rakstih, un arri — strahdneeku trubkuns. Tad nu gan ihsti un lohiti waijaga, fa wiffi fristiti laudis rohkas faleek un firsnigi Deewu peeluhds pahr sawcem nabbagem melneem brahkeem. — „Kungs Zebaut, zif ilgi tu wehl ne apschelosees pahr Rama behrneem, un ne atneimfi no winneem tohs lahstus, kas jau no ta laika, kad tee leelee uhdens pluhdi bij', lihds schim laikam winnus speesch!“ Tomehr lai ne ismiffamees; tas Kungs patecsi naw wis winnus aismirsis. Jo arri winni peederr pee teem paganeem, fo tas Kungs irr darrijis un kam wehl buhs nahkt fo peeluhgt un winna wahrdu gehdah. Arri Rams, kad tas laiks buhs nahjis, kad wiss buhs peepildih, dsihwohs Sema dsihwohds!

Pirmat' meh's Josiu pamettam us fugga, fur winsch lihds ar zitteem wehr-

geem fugga ruhme gulleja faslehgts un tikke wests pahr juheu. Ak, kà labbi paleek ap firds, kad dabbujam sinnahr, ka schis zelsch winnu weddis pee mhschigas swehtibas un laimes. An to mehs tik tad pilnigi saprattifim, kad wehl dsirdefim, kà wansch no kehdehm tizzis asfwabbinahrs un us Sjerra-Leoni aiswests, kur tad wansch par gaisinas behrnu palizzis — par swehtibu wissai appakschejai Gihneai.

Jostas wehl stahsta tà: „Weens no mums, un prohti: tas, kas jau pihmahf' bij' bijis to baltu lauschu semme, pahrsinnaja tohs baltus laudis un sapratte druszim arri winnu wallodu. Tee balti zilweki schim pawehleja, lai mtums faktoht, ka tee Englenderi ne mas ne effoht lahga laudis. Ja kahds Englenderu fuggis muhs us juhras eerandsischoht, tad tee ar leelu ugginti mahsu fuggi fadedsinaschoht un mums wisseem gallu darrischoht. Pahr to mums wisseem teelas baites usgahje. Kahdà rihta mehs bijam fugga wirspuffe. Weens no teem balteem wirreem stattijahs zant glahsi, parrinaja sawu galwu un fite ar kahju pee semmes. Schee tad leek mums tuhlin pa zaurumu celihst appakscheja ruhme un leek atkal dselses av kahjahm. Pehz diwahm stundahm mehs dsirdam leelu trohfsni us fugga; par brihdi kahds atwerre to zaurumu un mehs eerangam leelu pulku baltu lauschu pee ta zauruma stahwoht. Zitti no teem nokahpe pee mums semme, fneedse mums mihligi rohku un teize: „Labbi! labbi!“ Nu tee taifija muhs walkà, wedde augschà, nonehme tahs dselses no kahjahm un aplikke tahs teem Portugisereem. Luhl', kà tee bij' mums mellojuschi! Tee Englenderi preezajahs muhs redsedami. Winni dewe mums pa pilnam eht un wedde muhs zittà fuggi. Ak mahzitajs! lahdi preezigi mehs nu bijam, — mehs dabbujam uhdena dsert, zil gribbejam. Ak, mehs lohti preezigi bijam. Weens Englenderu wirs sanehme mannu rohku, glaudija man walgu un teize: „Rabbi tewin!“ Wansch likke man ehdeenu wahriht preeksch wisseem melneem zilwekem. Redf', mihlajs mahzitajs, tà Deews manni no mannas semmes un no wehrgu = fugga aiswedde. Deews mums peesuhstija Englenderu fuggi un likke man schelastibu atrasi pee ta Englenderu wirra. Tas man dands labba darrija. Deews wissu to irr darrijis, gribbedams manni zaur Jesu Kristu israut no elles.

Nu muhs aiswedde us Sjerra = Leoni un arri tur man bij' preeksch teem zitteem melneem laudim ehdeens ja-wahra. Kad pee Fritaun (raksti: Freetown) pilssehtas nahzam mallà, tad tur palikku trihs neddetas. Tad wissi dabbujam drehbes un muhs no schejenes suhtija us Regentstattu. Mas deenas tik wehl biju tè, kad arr' tu, mahzitajs, atnahzi. Hirsta funks tè bija un ar mums Deewu luhdse. Bet es ne gahju pee Deewa luhgschanas. Diwi jeb trihs zilweki tik gahje; bet mehs zitti pahr winneem smehtjam. Kad tu atnahzi, tad wehl wairak laudis gahje. Nu es arri gahju, bet ne kà ne saprattu. Es wehl ne fo ne rebseju, fo Deews preeksch mannis darrijis. Kad tu jau 10 mehneschus tè biji, tad es sahzu Englenderu wallodu saprast. Kahdà swehtdeenà tu basniza tà runnaji: „„Dauds zilweki teizahs, ka winni effoht it labbi, bet tee irr akli un sew paschus ne pahst.““ Tu tad runnaji pahr saqleem, pahr melluleem un pahr wissu to, fo es esmu darrijis, un nu es sahzu pahr sewi behdatees. Man bij' bailes, ka ne tiktu elle. Tu gan peemini, mahzitajs, ka es reis' pee tewis nahzu un tew teizu, ka es lohti pahr to preeza-

jotees, ka Jesus Kristus pasaulē nahzīs tohs grehzineekus mekleht un swehtus darriht. Pehz labba laika tu manni kristiji un es dabuju to wahrdu Jostias. Es tizzu, ka no ta laika tas Kungs manni weenumehr pee rohkas turr. Sin-nams, es gan ik deenas grehkoju; jo ko es ne gribbu, to es daru. Manna firds man dauds pahmett; bet es zerru us to Kungu Jesu Kristu. Winsch irr man palihdsejis; winsch irr manni no mannas semmes isweddis; winsch irr man atflahjis mannu taunu firdi un man rahdijis, ka es winna effoht. Ween-reij' tu sawa spreddiki jautaji: „„Woi juhs effat ardsimmuschi zaur to swehtu Garu?““ un tad isffaidroji un parahdiji, ka tas pee tahdeem ardsimmuscheem zilwekeem isffatto-tees. Un, ak laime! es warreju no sewis fazzibt: „„Ja, es tahds esmu.““ Ak, kahds preezigs es to deen' biju, sinnadams, ka manna firdi tas dsihwo, pahr ko tu runnaji.“

Lik tabt Jostias nostahsta pahr to, ka winnam klahjees. Un te arri re-dsam, ka arri winsch tanni laimiga laika tizzis atgreests, kad, zaur Deema schehlastibu, missionars Jansens Sjerra-Leone to darbu eesahze un fur tab kahdi 2000 Negeri gan drihs us weenu paschu reisi no nahwes us dsihwibu pamohdahs. Tur nu gan laikam arri kahdi zitti, kas lihds ar Jostiu no ap-paksch-Gihneas bij' nahfuschi, tikke atgreesti un tee tad usffattami ka pirneeki no tahs leelas semmes, kurrā lihds schodeen wehl ne weens starrinsch no dee-wischfigas gaismas naw eespihdejis. Warr buht, ka kahda laika arri scheem zilwekeem firds sahks kahroht atkal sawu tehwu-semmi apmekleht, ka tas jau daschu reis' pee zitteem notizzis. Tomehr, lai tas nu wiss wehl irr ka buhdams, mehš tak tizzam un sinnam, ka arri tee lautini no appakschejas Gihneas sawa laika pee to Kungu peestaigahs, winnu pecluhgt un winna wahrdu gob-daht; jo winsch irr leels, kas brihnumus darra, un winsch ween irr Deems. Amen.

Mihlajs Pestitajs, mehš nahkam preeksch tawa swehta waiga un temi luhdsam, ka tu jel apschehlorohs pahr muhsu apstulbuscheem brahleem tur winna paganu semmē. Mehš tikkam dsirdejuschi, kahda breesmiga tumšiba winnus wehl apmahfufe, ka tee zits zittu mohza, nokauj un ka plebsigi swehri zits zittu aprihji, ka tee tik dauds reis kriht nahwes breesmas un tik bailigi dsihwo, ka winni ne weenu deenu ne dabu preezatees pahr sawu dsihwibu. Ak Kungs Ze-baot, apschehlojees jel pahr teem tik dauds millioneem zilweku, pahr kurreem wehl tam sahtanam tahda leela warra! Zhpaschi arri luhdsam pahr teem noschehlojameem un mohziteem Negercem, kas tik inn zits zittu schnaugt, un pee kurreem arri tee kristiti lohri apgrehkojahs, wehrgu kehdes preeksch winneem kaldami un winnus ka neprahigus lohpus mohzidami. Ak, ardarri tahs dur-ris, kas tik ilgi zeeti bijuschas, ka pee winneem warretu ee-eet; noturri to nah-wigu drudsi un to wehrgu andeli, un nowell' wissus tohs akimius, kas ta-weem strahneckeem tur zella gull. Ak, mohdini dauds strahneekus, kas ar preeku sawu dsihwibu preeksch saweem brahleem nodohd un kas ar ustizzibu tawā wihna kalnā strahda. Ak, isleij' drihs pehz sawas soblischanas to swehtu garu pahr wissu mcesu un ta parahdees wissai pasalei tas pateesigajs gans, appaksch kurra patwehruma tahs awis meerigi un preezigi warr dsihwoht. Paklausi muhsu lubg-schanas un darri wairak pahr wissu to, ko mehš luhdsam un saprohtam. Amen. 7.

Zas Latweeschu draugs.

1845. 5. Juli.

27ta lappa.

J a u n a s i n n a.

Is Peterburgēs raksta: „lai nemin obschu lappas, misu un saknes un to wissu kohpā iswahra par labbi stipru suppi, tad lai arri nemin tibri isdedfianatus obschu malkas pelnus, un schohs deesgan ar to suppi apflazzina. Ar scheem flapjeem pelneem lai few labbi eerihwe kahjas, rohkas un, ja gribb, arri pa zittu meesu, tad warroht drohschi stary tschuhfka hm staigagt un tahs ir rohka nemt; jo tad tschuhfkas wairs ne ween ne dseltokht, bet paleekokht wahjas un pa wissam nogihbstokht. Bet ja arri tschuhfka kahdu zilweku, kas us tahdu wihsī naw prattis fargatees, jau buhtu dschluse, tad schin til waijagokht ar tahdu eejawu rohku labbi apflappinaht un masu brihtinu turreht us to wahti, ko tad arri ar mas bohmljes buhschoht eesmehreht, un us tahdu wihsī isdseedinaschoht slimmu pa wissam. — Scho gudribu wezs semneeks Pultawes gubbermentē isdohmajis, kas ar to jau dauds gaddōs few un zitteem palihdsesjis, un arri leelu pulku naudas few nopelnis, bet arri daschreis nemahziti laudis, kas wissu, ko winni paschi ne saproht, labproht mehds nosaukt par burshanu, winnu par to essokht lammajuschi par burri. — Taggad, kad winsch nu jau pee labba wezzuma un jo deenas jo wahjsch paleekokht, winsch ihstems gohda-wihrs buhdams, ne gribbokht sawu gudribu wairs slehpt un ne lihds nemt kappā; essokht tadeht pee muishas dokteru gahjis, tam to isteizis un winnu luhdsis, to wisseem darriht sinnamu, lai schi sinna us preekschu arri zitteem zilwekeem nahokht par labbu. Dokters, papreeksch wehl pats daschadi isprohwejis, ka teescham derroht, to orri tā, kà firmajs gohda-wihrs winnu luhdsis, pa zeitungehm essokht sluddinajis. Lai nu schin gan zaur to dauds masakas eenahfschanas, bet winsch, us ihsten' kristigu wihsī sawus tuwakus mihtodams kà few paschu, labbak' gribbokht zitteem palihdsokht, ne kà few mantas kraht; un par tahdu prahtu Deews winnam teescham us zittadu wihsī jau apwehtischoht. (G. G.)

Stahsti pahr to kristigu dscesmu taifitaju Georg Reimarku.

Viernas nodakas beidsama puse.

Esofie, usskattidama mahiti, mannija, ka tai affaras bij' azzis un ta deht

ar mihligu balfi to jautaja: „Ka pehz tu raudi, mihla memmin? Es taf ne esnu tew ne ko pretti darrijuse?“

Tikkai druszin galwu pagrohsidama winna tai atbildeja. „Un tu arr' raudi, mihlajs tehtin?“ tà Sofie teize, tehwu usskattidama un redsedama, fa tam arri affaras birre. „Woi jel es ar sawu wahju spehku ne warru ko palihdseht?“ Tehws satwehre meitinas rohku, to mihligi speede un skattijahs pa lohgu abrà us to skaisu, fillu debbesi.

Sofie ne mannija wis, kas ta mihla tehwa firbi grause, un arri ne jutte, kahdas ruhpes mihlodamas mahres kruhti speede, bet ta arr' sahze luhgt pehz maifes gabbalina brokfastam, jo winnai schlitte, fa wezzaki scho riht' essoht aismirsufchi to doht.

Un /^t kas jau bij' ihli tas brihtinsch, no fa abbi wezzaki bihjahs, un tikko meitene pehz maifes bij' luhguse, tad tuhlin schee abbi eesahze dikti raudaht.

Nu Sofie gan labbi nossahrte, kahdas behdas tehwan un mahtei firbi speede un nehmahs teem tahs affaras nu noslauzigt ar Deewa wahrdeem. Winna abbus zeeti apkampdama teize: „Ne raudeet, ne raudeet wis! tas Deews, kas ueturr' tohs putnus gaisa, kas ne sehj, ne ptauj un ne sakrahj schkuhnds, tas Deews muhs arri ne aismirschs. Woi tad mehs ne essam dauds jo labbaki, ne ka tee putni gaisa?“

„Tawa taisniba, meitin,“ tà tehws atbildeja, skummigi pasmeedamees, „bet zilwekam waijag' strahdaht, ja tas sawu maifi gribb nopelnih. Un mannin, Deewam schehi! darba truhkfi!“

„Ka pehz tu, tehtih mihlajs“ — tà Sofie atkal runnaja, ne nehmi to naudu, fo waffar waffara tewim tas baggats fungs dahwaja, kad tu winnam us winna luhgschanas biji fo preekscha spehlejis?“

„Behrnin mihlais,“ tà tehws atkal atteize, „tawa taisniba gan irr, bet mums zilwekeem ne waijaga buht tik plehsigeem un tik par naudu ween zitteem kahdu preeku darriht. Es to fungu ne mas ne pasinnu un — ne warr jau sinnaht, woi winsch us preekschu kahdu reis' man ne warrehs fo par lobbu darriht.“

„Bet mihlajs wihrin,“ — tà mahte nehmahs runnaht, — pahr sawu truhkumu behdadamees, mehs schodeen sawu rihta-dseesmu pa wissam aismirstam, un, kas Deewu aismirst, to winsch arri ne atminnehs.“

Neimarks nu tuhlin fehre sawu kohkli, bet, brihnuns! tur eekscha kas grabb un riht. Winsch tuhlin aprauga, woi slihgu steklis wehl stahw un woi skruhwes sawa weeta, un luhf', wis irr ka ween waijaga, bet eekscha tatschu wehl grabb. Winsch israuga pareisi un luhf', selta dukfats iskriht no kohkles abrà, fo tas sweschajs fungs waffar waffara slesseni tur bij' eebahsis eekscha, kad Neimarks tà ne bij' nehmis, kad winsch dewe. Ak tawu preeku!

Affaras pahr waigu birrinadams un sawu kohkli rohka turredams, Neimarks teize: „Kad mehs us Deewu dohmajam, tad Deews arri dohma us mums! Dseedafun tam Kungam jauku slawas dseesmu, jo lohki labba leeta irr, to Kungu slaweht un winnam pateift.“

Mu wiffi trihs nosehdehs, tehws widdü, mahte pa labbu un meita pa freisu rohku blakkam un ar slapjahm azzim un preeka pilnahm firdim dseebaja Deewam slawas = dseefinu. Saule patlabban uslehdama eespibdeja pa lohgu eekschâ, itt kâ to firsnigu rihta-uppuri swehtidama.

Pehz rihta pahtareem mahte itt sehigli sagahdaja brohkasti, ar ko sawus isfalkuschus wehderus apmeerinaht, un tâ atkal preeks un lihgsniba mitte pee teem mihtodameem lautineem.

Ohtas nodalkas saktama vusse.

Gohda prahts ne paleek bes atmakfas.

Neimarkam taggad jau labbaki klahjahs un pahp deenischku maissi jau tik dauds ruhpes wairs ne bija. Ja tik ween fur us gohdigu wihti kahdu grassi warreja nopelniht, tad jau winsch tahdu brihtinu ne laide garram. Kad skohlas mahzibu bij' beidsis, tad seidssehs us mahjahm, nohtes woi grabmatas rakstihht preeksch tahdeem zilwekeem, kas paschi rakstihht ne mahzeja, jeb kam pascheem us to walla ne bij'. Un ar wissu to darbu winnam taf itdeenas tik dauds laika atlikke, ka ar mihleem sawejeem ais pilsehtas wahrteem garr upp-mallu warreja pastaigatees.

Bija preenahfufe ta 24ta deena Dezember mehnesi 1658tâ gaddâ, pats swehtajs, mihtajs seemas = swehtku wakkars, kad atkal Neimarks sawu mihtu meitinu pee rohkas wesdams, ahr-puss pilsehtas wahrteem pastaigaja; jo schi seemas deena bija lohti jauka un lehna. Saimmeeze patte scho reis palikke mahjâ, aisebildinadamees, ka dauds kas effoht ja-padarra, to nahkamu swehtku labbad; bet winna tikkai ta deht atrahwahs, ka gribbeja sawam laulatam draugam un sawai mihtai meitinai kahdu seemas = swehtku dahwanu sagahdaht.

„Zehiht!“ tâ Sofie itt lehni tehvam peesauze, un ar pirktu rahdija us diweem kungeem, kas kahdus diwdesmit sohluh tahlak' winneem papreekschu gabje, „redsi, tur eet tas pats kungs, kas tew likke ar kohkli spehleht. Woi ne peeminni, ka winsch sleppeni tawâ kohklê bij' eebahsis selta dukkatu?“

Neimarks gribbeja nu ahtraki us preekschu dohtees, bet tas sweschajs kungs skattijahs atpakkal, jo bij' slaidri dsirdejis, ko ta masa plukscheja, jo ta sawâ preekâ ne bij' tik kluffu, kâ waijadseja, runnajuse; to mannijis, muhsu Neimarks to atsinne par nepeeklahjigu leetu, tam kungam pakkal dsihtees.

Bet kas tad schis kungs tahds bija? to lassitaji labpraht gribbehs firnaht? Tas bija grafhs, Rosenkranz wahrda, no Sweedru kehina tur Hamburges pilsehtâ likts us to, ka, ja Sweedru laudim kahdas kibbeles tur zeltahs, buhtu weens tehnu semmes teefas kungs, kas winnus tur aistahw, jeb winneem palihds. Katrà leelâ un sewischki katrà galwas pilsehtâ tahdi fungi no wissahm kehiniu semmehm dsihwo. Schim grafham Rosenkranz blakkam gabje zits sweschs kungs. Tik ko winsch arri nomannija un pasinne, ka tas effoht pats tas brangajs kohkles spehletajs, tad winsch tâ patt winnu, kâ arri winna 6 gaddus wezzu meitinu, kas, lai gan nabbagu wezzaku behrns, tomehr tschakla, prahtiga, pateefiga, un glihta bija, gribbeja pahrbaudiht, ka schee abbi tad turreschotees, kad ko bes puhlina warrehs pelniht. Winsch sawu sihda lakkatinu

tihſchi tà cebahſe pakkaſà ſwahrku kullè, ka taſ itt weegli warreja iſkriſt; un kad nu wiſch tihſchi tadeht itt ahtri gahje, tad laſkatiſch drihſ iſſlihdjeja. Sofie pirnak to pamannija, usnehme to augſchà un ſteidſehſ to tam fungam atdohſt.

„Zeenigſ kungſ!“ tà winna mihligi un paſemmigi to kungu uſrunnaja, „ſchiſ laſkats iſkritte no juhſu keſchàſ.“

„Tu eſſi pahſkattijuehſ, meitina mihla,“ tà taſ kungſ atbildeja, paſlep-pen ſineedameeſ, „taſ laſkats ne maſ naw manſ.“

„Irr gan, irr gan juhſu“ — tà winna atbildeja, „eſ patte redſeju, ka taſ no juhſu keſchàſ iſkritte.“

„Taſ ne maſ ne warr buht“ — tà taſ grahſſ atkal itt mihligi atbildeja, „man ne kad ſihda laſkats naw bijiſ. Taſ laſkats irr tawſ, tu winnu eſſi atradduſe, pahrdohd to, un tew tiſſ nauda uſ ſwehtkeem, ko papreezateeſ!“

„Uha! mihlajſ kungſ,“ tà winna ar mihligu behrna baſſi un ar pirktu draudedama teize, „juhſ gan gribbeet manni uſ taunu fahrdinaht; nè, eſ ne gribbu wiſ palikt negohdiga meita!“

„Bet man rahdahſ, ka tu eſſi lohti nabbaga,“ tà grahſſ atkal runnaja, — „tawam tehnam un tawai mahteſ ta nauda warr buht labbi geldetu!“

„Mehſ gan eſſam nabbagi, taſ irr teeſa, — tà weenteefigi ta meitene atbildeja, — bet mehſ arween' warram labbi dſihwoht, tadeht, ka mehſ Deewu bihſtameeſ, ſargameeſ no grehkeem un labbſ darram.“ A. L.

(2ſtai un 26tai lappai pawaddonſ no weſſela bohgena, kur atrohdaſ: I. Zannàſ ſin-naſ, un prohti: iſ Dſehrbeneſ un Druſtu draudſeſ, par to, ka Wezz = Druſtu leelſtungſ Heinrich von Hagemeiſter eſſohſt pee Deewa aiégahjiſ, un arri wezz Dſehrbeneſ mahjitajſ Nagel. II. Waſſara luhgſchana zettortdeená.)

Siina, jif naudas 4. Juli-mehn. deená 1845 eekſch Rihgeſ maſſaja par baſchahm prezzehm.

Par	Maſſaja:	Subr. nauda.		Par	Maſſaja:	Subr. nauda.	
		Ab.	R.			Ab.	R.
1	pohru rudſu, 116 mahrzinuſ ſmaggu	2	—	1	pohdu (20 mahrzineem) waſſu	6	50
—	meeſchu, 100 mahrzin. ſmaggu	1	70	—	tabata	—	75
—	kweeſchu, 128 mahrzin. ſmaggu	2	80	—	ſweeſta	3	—
—	auſu	1	20	—	dſeſſeſ	—	75
—	ſirnu	3	—	—	linnu, frohna	1	75
—	rupju rudſu, miltu	2	10	—	brakka	1	40
—	bihdeletu rudſu, miltu	2	50	—	kannepu	1	10
—	bihdeletu kweeſchu, miltu	4	—	—	ſchſihſtu appinu	2	—
—	meeſchu, putraimu	2	20	—	neſchſihſtu jeb prezzeſ appinu	1	20
—	eſſala	2	—	—	muzzu ſilku, egku muzzà	6	75
—	linnu, ſehklaſ	3	50	—	laedu muzzà	7	—
—	kannepu, ſehklaſ	1	60	—	ſmaltaſ ſahlſ	4	10
1	wesumu ſeena, 30 pohduſ ſmaggu	4	50	—	rupjaſ baltaſ ſahlſ	4	50
barrotu	wehrſchu gaſſu, pa pohdu	1	75	—	wahti brandwiſhna, puſſdegga	12	—
				—	dirdegga	14	—

Libſ 4. Juli pee Rihgeſ irr amahluſchi 535 luggi un aiſbrauſuſchi 445.

Drihw drikket. No Wiſſemmes General-gubbernementeſ puſſeſ: Dr. C. E. Napierſky.